

Міжнародний досвід повоєнного відновлення туризму

Марія Растворова

*к. геогр. н., доцент, доцент кафедри туризму,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: RastvorovaMO@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0001-9174-1610*

Марія Толстая

*студентка кафедри туризму,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: TolstaiaMS@krok.edu.ua*

Туристична галузь у світі виконує важливу роль не лише у сфері подорожей, але й у забезпеченні сталого розвитку територій. Вона поєднує соціальні, культурні, економічні та інформаційні аспекти, формуючи міжкультурні контакти та підтримуючи міжнародний діалог. За трактуванням UNWTO, туристом вважається особа, яка тимчасово переміщується за межі свого звичного середовища без здійснення оплачуваної діяльності в місці перебування. Завдяки цьому туризм впливає на зайнятість, податкові надходження та розвиток інфраструктури, стаючи одним із визначальних чинників глобальної економіки [1, с. 10].

Збройні конфлікти радикально змінюють умови функціонування туристичної індустрії. Падіння попиту на подорожі, руйнування інфраструктури, обмеження мобільності населення та посилення почуття небезпеки створюють довготривалі бар'єри для відбудови туристичної активності. Психологічні аспекти – недовіра, страх, невпевненість у стабільності – впливають на рішення мандрівників навіть після завершення бойових дій. Формування образу країни як безпечної території є основним інструментом відновлення туристичного потоку, що підтверджується багаторічними міжнародними дослідженнями [2, 3].

Повоєнне відновлення туризму охоплює значно ширше коло завдань, ніж просто будівництво чи ремонт зруйнованих об'єктів. Це комплексний процес, який включає стратегічне планування розвитку території, формування оновленого туристичного продукту, модернізацію транспортної та логістичної системи, а також активізацію роботи в інформаційному просторі. У багатьох країнах після завершення бойових дій першочерговими стають не лише фізична відбудова, а й повернення довіри громадян та туристів, створення комфортних умов для переміщення, адаптація сервісів до нових викликів та стимулювання внутрішнього туризму.

Хорватія є одним із найвідоміших прикладів успішного відновлення туризму після тривалого військового конфлікту. Наприкінці 1990-х років країна втратила значну частину туристичної інфраструктури, а її імідж був асоційований із небезпекою. Уряд розпочав активну міжнародну рекламну кампанію, яка зробила акцент на унікальній природі, морському узбережжі та культурній спадщині. Паралельно проводились масштабні програми з розмінування

територій, відбудови прибережних міст і портів, модернізації готельного фонду та залучення іноземних інвестицій. У підсумку, за кілька років країна не лише відновила довоєнні показники, а й значно їх перевищила [4, 5].

Руанда після геноциду 1994 року опинилася у складній соціально-економічній ситуації, проте зуміла побудувати туристичну галузь фактично з нуля. Основна увага була зосереджена на розвитку природоорієнтованого туризму та захисті національних парків. Гірські горили, що є унікальною природною цінністю, стали головним туристичним магнітом. Уряд інвестував у систему безпеки, підтримку місцевих громад, розвиток малих підприємств та створення нових туристичних маршрутів. Такі кроки сприяли зростанню зайнятості та формуванню позитивного міжнародного іміджу Руанди як країни сталого розвитку [6].

Камбоджа, переживши період політичного насильства та руйнувань, зробила ставку на відновлення культурної спадщини. Особливе значення мало реконструювання комплексу Ангкор-Ват, який став символом не лише історії країни, а й її сучасного туристичного потенціалу. Завдяки тривалій співпраці з UNESCO вдалося забезпечити реставрацію історичних об'єктів, підвищити кваліфікацію фахівців у сфері туризму та розширити культурні програми для відвідувачів. Туризм став ключовим чинником економічного зростання та міжнародної підтримки Камбоджі [7].

Ізраїль демонструє приклад держави, яка продовжує розвивати туризм навіть за умов постійних безпекових ризиків. Серед ключових інструментів – поділ територій за рівнем загроз, оперативне інформування туристів через онлайн-платформи, державні програми страхування та участь діаспори у просуванні країни за кордоном. Такий підхід допомагає підтримувати стабільність туристичної сфери навіть у періоди загострення ситуації [5, 8].

Аналіз світових практик доводить, що основою успішного повоєнного відновлення туризму є поєднання грамотного управління, міжнародної співпраці, технологічної модернізації та активної роботи над репутацією країни. Ці складові можуть стати корисними орієнтирами для України у процесі відбудови туристичної галузі після завершення війни.

Ключові слова: повоєнний туризм; міжнародний досвід; повоєнне відновлення; туристична сфера.

Список використаних джерел

1. *International Recommendations for Tourism Statistics 2008. (2010). United Nations. URL: https://unstats.un.org/unsd/publication/Seriesm/SeriesM_83rev1e.pdf#page=21*
2. Hu, P., & Wang, D. D. (2025). *The Impact of War on Tourism: A Synthetic Control and Causal Configuration Analysis. Annals of Tourism Research, 114, 104014.*
3. Qureshi, R. A., & Dada, Z. A. (2019). *Post Conflict Rebuilding: An Exploration of Destination Brand Recovery Strategies. Advances in Social Sciences Research Journal, 6(3) 126–140.*
4. Растворова М. Підходи до позиціонування туристичних дестинацій в умовах викликів війни: аналіз досвіду країн Балканського півострову. *Вчені записки Університету «КРОК».*

2022. № 3(67). С. 83–91.

5. Курченко, О. В. (2024). *Recovery of Tourism in Ukraine in the Post-war Period: Croatia and Israel Experience*. Київський економічний науковий журнал, (6), 59–65.

6. Holmes, G. and Buscaglia, I. (2019). *Rebranding Rwanda's peacekeeping identity during post-conflict transition*. In: Grayson, H. and Hitchcott, N. (eds.) *Rwanda Since 1994: Stories of Change. Francophone Postcolonial Studies (10)*. Liverpool University Press, Liverpool, pp. 104-124.

7. Winter, T. (2008). *Post-Conflict Heritage and Tourism in Cambodia: The Burden of Angkor*. *International Journal of Heritage Studies*, 14(6), 524–539.

8. Cohen, E. H. (2014). *Tourism and Terror: a Case Study: Israel 1948-2012*, *International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage*, 2(1), Article 5. URL: <https://arrow.tudublin.ie/ijrtp/vol2/iss1/5>